

საქართველოს კანონი

რიონის ალკვეთილის შექმნისა და მართვის შესახებ

მუხლი 1. კანონის რეგულირების სფერო

1. ეს კანონი არეგულირებს ძირითად სამართლებრივ ურთიერთობებს რიონის ალკვეთილის შექმნისა და მართვის სფეროში.
2. რიონის ალკვეთილის მიკუთვნებული ტერიტორიისა და სხვა ბუნებრივი რესურსების დაცვასა და გამოყენებასთან დაკავშირებული ურთიერთობები რეგულირდება ამ კანონითა და საქართველოს სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებით.

მუხლი 2. კანონის ძირითადი მიზნები და ამოცანები

1. კანონის ძირითადი მიზანია უზრუნველყოს რიონის ალკვეთილის შექმნა.
2. კანონის ძირითადი ამოცანებია:
 - ა) ხელი შეუწყოს ბუნებრივი პროცესების უწყვეტი განვითარების უზრუნველსაყოფად მაღალი კონსერვაციული ღირებულებით გამორჩეული, რიონის ალკვეთილის ბუნებრივი ან სახეცვლილი ტერიტორიების დაცვას, აღდგენასა და გონივრულ გამოყენებას;
 - ბ) უზრუნველყოს რიონის ალკვეთილის ეროვნული და ცალკეულ შემთხვევებში საერთაშორისო მნიშვნელობის მქონე ცოცხალი ორგანიზმის ველური სახეობების, სახეობათა ჯგუფების, ბიოცენოზებისა და არაორგანული ბუნების წარმონაქმნების შესანარჩუნებლად საჭირო ბუნებრივი პირობების დაცვა, რაც ადამიანის მიერ სპეციალური აღდგენითი და მოვლითი ღონისძიებების განხორციელებას მოითხოვს;
 - გ) უზრუნველყოს საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ და ბუნების დაცვის მსოფლიო კავშირის (IUCN) გლობალურ წითელ ნუსხაში შეტანილი გადაშენების კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი ზუთხისებრთა სახეობების შენარჩუნება, დაცვა და მათი სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციების აღდგენა;
 - დ) უზრუნველყოს რიონის ალკვეთილს მიკუთვნებული მიწის, წყლისა და ზუთხისებრთა სახეობების სასიცოცხლო გარემოს შენარჩუნება, სხვა ბუნებრივი რესურსების დაცვა, აღდგენა და გონივრული გამოყენება;
 - ე) უზრუნველყოს რიონის ალკვეთილის განათლებისა და მეცნიერული კვლევა-ძიებისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა, ბუნებრივი და ბიოეკოლოგიური რეჟიმის დაცვა, აღდგენა და მონიტორინგის განხორციელება.

მუხლი 3. რიონის აღკვეთილის მდებარეობა და ფართობი

1. რიონის აღკვეთილი იქმნება სამტრედიის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული საზღვრების ფარგლებში მოქცეულ ტერიტორიაზე, რომლის საერთო ფართობი შეადგენს - 624 ჰექტარს.

2. რიონის აღკვეთილი მოიცავს შემდეგ გეოგრაფიულ კოორდინატებს:

№	X	Y	№	X	Y	№	X	Y	№	X	Y
1	279857	4666552	23	282088	4669953	45	285753	4669292	67	283265	4670250
2	280513	4666539	24	282296	4670007	46	285760	4669188	68	282805	4669984
3	280604	4666771	25	282454	4670465	47	285817	4669058	69	282610	4669553
4	280651	4666785	26	282803	4670622	48	285849	4668953	70	282717	4669351
5	280329	4667582	27	283237	4670746	49	285976	4668865	71	282684	4668864
6	280062	4668752	28	283723	4670792	50	285968	4668757	72	282609	4668349
7	280138	4668908	29	284107	4671016	51	286028	4668706	73	282037	4668092
8	280578	4668974	30	284610	4670639	52	285876	4668622	74	281521	4668094
9	280811	4669130	31	285121	4670869	53	285685	4668875	75	281519	4668181
10	280866	4669104	32	285451	4670835	54	285613	4668876	76	281491	4668180
11	280927	4669214	33	285629	4670895	55	285545	4668987	77	281471	4668347
12	281384	4669115	34	285775	4670952	56	285371	4669341	78	281287	4668472
13	281599	4669056	35	285885	4670947	57	285462	4669411	79	281040	4668633
14	281769	4668835	36	286074	4671003	58	285575	4669865	80	280611	4668552
15	281781	4668792	37	286293	4670855	59	285537	4670021	81	280456	4668288
16	281861	4668776	38	286226	4670490	60	285300	4670175	82	280561	4667613
17	281989	4669421	39	286340	4670462	61	285090	4670039	83	280937	4666803
18	281911	4669482	40	286292	4670324	62	284936	4670038	84	280861	4666512
19	281905	4669541	41	286230	4670373	63	284787	4670156	85	280374	4666312
20	282029	4669708	42	285859	4670328	64	284331	4670016	86	279857	4666276
21	282107	4669709	43	285802	4669942	65	284032	4670110			
22	282117	4669826	44	285720	4669501	66	283774	4670174			

მუხლი 4. რიონის აღკვეთილის მართვა

რიონის აღკვეთილის სახელმწიფო მართვა ხორციელდება „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად.

მუხლი 5. ქონებრივი ურთიერთობები, მიწათსარგებლობით, სასარგებლო წიაღისეულითა და ნავთობისა და გაზის რესურსებით სარგებლობასთან დაკავშირებული საკითხები

ეს კანონი არ ვრცელდება რიონის ალკვეთილის ამ კანონით დადგენილი საზღვრების ფარგლებში ამ კანონის ამოქმედებამდე არსებულ:

- ა) ქონებრივ ურთიერთობებზე (მიწის ნაკვეთების ყიდვა-გაყიდვის, უზუფრუქტის, აღნაგობის, ქირავნობის, გაცვლის, გაჩუქების, მემკვიდრეობით გადაცემის, იპოთეკისა და იჯარით გაცემის შემთხვევებში არსებულ ურთიერთობათა ჩათვლით);
- ბ) სასარგებლო წიაღისეულით სარგებლობასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებზე;
- გ) „ნავთობისა და გაზის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად დადებული ხელშეკრულებებით ან/და გაცემული ლიცენზიებით განსაზღვრულ ურთიერთობებზე.

მუხლი 6. კანონის ამოქმედება

ეს კანონი ამოქმედდეს -----

საქართველოს პრეზიდენტი

განმარტებითი ბარათი

რიონის ალკვეთილის შექმნისა და მართვის შესახებ საქართველოს კანონის პროექტთან დაკავშირებით

ა) ზოგადი ინფორმაცია კანონპროექტის შესახებ

ა.ა) კანონპროექტის მიღების მიზეზი

საქართველოში გავრცელებულია ზუთხისებრთა ექვსი სახეობა: სვია (*Huso huso*); რუსული ზუთხი (*Acipenser gueldenstaedtii*); ტარადანა (*Acipenser stellatus*); ჯარღალა (*Acipenser nudiventris*); ევროპული (ატლანტური) ზუთხი ანუ ფორონჯი (*Acipenser sturio*) და კოლხური ზუთხი (*Acipenser persicus colchicus*)¹. საქართველოში გავრცელებული ზუთხისებრთა ექვსივე სახეობა შეტანილია საქართველოს წითელ ნუსხაში. მათგან ფორონჯი (*A. sturio*) შეტანილია გადაშენების კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი (CR) სტატუსით, ხოლო დანარჩენი ხუთი სახეობა - გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი (EN) სტატუსით. ზუთხისებრთა სახეობებს გადაშენების საფრთხე ემუქრებათ არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ მთელ მსოფლიოში. ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის (IUCN) წითელი ნუსხის მიხედვით, საქართველოში გავრცელებული ზუთხისებრთა ყველა სახეობა გლობალურად გადაშენების კრიტიკული საფრთხის წინაშე იმყოფება. შესაბამისად, ზუთხისებრნი წარმოადგენენ ყველაზე მოწყვლად და საფრთხის ქვეშ მყოფი სახეობების ჯგუფს საქართველოში.

ზუთხისებრთა რიცხოვნობა კრიტიკულად შემცირებულია, რომლის ძირითადი მიზეზებია წყალსაცავებისა და კაშხლების მშენებლობის გამო მდინარეთა რეგულირება, ჰაბიტატების ფრაგმენტაცია და სატოფო (საქვირითე) ადგილების განადგურება, ბრაკონიერობა და ახალმოზარდული ინდივიდების თანჭერა.

მსოფლიოში ზუთხისებრთა სახეობების გასამრავლებლად საჭირო ბუნებრივი სატოფო ადგილები საკმაოდ შეზღუდულია. მდ. რიონი ერთ-ერთია მსოფლიოს იმ რამდენიმე მდინარიდან, სადაც შემორჩენილია ზუთხისებრთა სატოფო ადგილები და, შესაბამისად, ჯერ კიდევ ხდება მათი ბუნებრივ გარემოში გამრავლება. აღსანიშნავია, რომ ამჟამად შავი ზღვის აუზის მხოლოდ ორ მდინარეში - რიონსა და დუნაიში - ხდება ზუთხისებრთა ბუნებრივად გამრავლება. შავი ზღვის აუზის აღმოსავლეთ სანაპიროზე კი მდ. რიონი ერთადერთი და შეუცვლელი ადგილია ზუთხისებრთა ბუნებრივ პირობებში გასამრავლებლად. მდ. რიონში ზუთხისებრთა სატოფო ადგილები ვრცელდებოდა თითქმის 57 კმ-ის მანძილზე. დღეისათვის ზუთხისებრთა ისტორიული ტოფობის ადგილებიდან მდ. რიონში შემორჩენილია მხოლოდ 9 კმ-იანი (16%) მონაკვეთი, რომელიც მდებარეობს სამტრედიის მუნიციპალიტეტის საზღვრებში. მდინარის ზემო წელში არსებული ტოფობის ადგილები განადგურებულია კაშხლების მშენებლობის გამო. ბოლო წლებში ჩატარებულმა კვლევებმა კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რომ მდ. რიონში შემორჩენილი 9 კმ-იანი სატოფო მონაკვეთი

¹სამეცნიერო ლიტერატურაში ჯერ კიდევ ბოლომდე არ არის განსაზღვრული კოლხური ზუთხის ნომენკლატურული პოზიცია. 1940 წელს ვ. მარტიმ პირველად გამოყო კოლხური ზუთხი როგორც ქვესახეობა. 1986 წელს ე. არტიუხინმა და ზ. ზარქუამ კოლხური ზუთხი გამოყვეს როგორც სპარსული ზუთხის ქვესახეობა - *Acipenser persicus colchicus*. ამ დროისთვის საქართველოში გავრცელებული კოლხური ზუთხი არ არის აღიარებული როგორც ცალკე ქვესახეობა ან სახეობა და ის ოფიციალურ დოკუმენტებში (IUCN-ის წითელი ნუსხა, საქართველოს წითელი ნუსხა, შესაბამისი კონვენციები) განიხილება როგორც სპარსული ზუთხი (*Acipenser persicus*).

არის მდინარის ერთადერთი ფუნქციური ნაწილი, რომელიც უზრუნველყოფს საქართველოში ზუთხისებრთა ბუნებრივ პირობებში გამრავლებას.

მდ. რიონი მაღალი კონსერვაციული ღირებულების მქონე ჰაბიტატია და მას გააჩნია განსაკუთრებული ეროვნული, რეგიონული და გლობალური მნიშვნელობა ზუთხისებრთა გადარჩენისა და მათი სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციების აღდგენისთვის. ზუთხისებრთა კონსერვაციისთვის კრიტიკულად მნიშვნელოვანია მდ. რიონის უწყვეტი მონაკვეთი მდინარის შესართავიდან ვარციხის ჰიდროელექტროსადგურის სადერივაციო არხამდე (≈ 99 კმ) და ასევე, მდინარის შესართავის მიმდებარე საზღვაო აკვატორია. საწყის ეტაპზე პრიორიტეტულია მდ. რიონში შემორჩენილი ზუთხისებრთა სატოფო ადგილების დაცვა.

უკვე მრავალი წელია, საქართველოში მოქმედებს გარკვეული სამართლებრივი ნორმები ზუთხისებრთა დაცვისთვის, თუმცა ზუთხისებრთა რაოდენობა კვლავ მკვეთრად მცირდება, რაც ნათლად მიგვითითებს დამატებითი ღონისძიებების გატარების აუცილებლობაზე. ამგვარ დამატებით ღონისძიებად განხილული და მიჩნეულია ზუთხისებრთა არეალისა და მათთვის საკვანძო ჰაბიტატების დაცვა და შენარჩუნება შესაბამისი კატეგორიის ახალი დაცული ტერიტორიების დაარსების გზით. სპეციალური დაცვითი ღონისძიებების გატარების გარეშე მოსალოდნელია ზუთხისებრთა სამუდამო გაქრობა საქართველოს მდინარეებსა და სანაპირო წყლებში.

რიონის აღკვეთილისთვის განსაზღვრული ტერიტორია აკმაყოფილებს „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლის პირველი და მეორე პუნქტებით განსაზღვრულ მოთხოვნებს. ასევე, რიონის აღკვეთილის შექმნა სრულ შესაბამისობაშია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ კონვენციის (საქართველო კონვენციის მონაწილე მხარეა 1994 წლიდან) მოთხოვნებთან და ამავე კონვენციის ფარგლებში შემუშავებული გლობალური სტრატეგიის მე-11 და მე-12 სტრატეგიულ მიზნებთან. მე-11 სტრატეგიული მიზანი ეხება დაცული ტერიტორიების სისტემის განვითარებას, რათა 2020 წლისთვის უზრუნველყოთ ხმელეთისა და შიდა წყლების სულ მცირე 17%-ისა და სანაპიროსა და საზღვაო ფართობის სულ მცირე 10%-ის დაცვა დაცული ტერიტორიების გამართული და ეფექტიანი სისტემის მეშვეობით. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა დაცული ტერიტორიების სისტემაში იმ არეალების ჩართვას, რომლებსაც დიდი მნიშვნელობა აქვს ბიომრავალფეროვნებისა და ეკოსისტემური სერვისების თვალსაზრისით. მე-12 სტრატეგიული მიზანი ითვალისწინებს საფრთხის წინაშე მყოფი სახეობების გადაშენებისგან დაცვას, მათი კონსერვაციული სტატუსის გაუმჯობესებასა და შენარჩუნებას. ზუთხისებრთა კონსერვაციის მიზნით რიონის აღკვეთილის დაარსება ასევე შესაბამისობაშია „ევროპის ველური ბუნებისა და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ“ კონვენციისა (ბერნის კონვენცია; საქართველო კონვენციის მონაწილე მხარეა 2008 წლიდან) და „საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი, განსაკუთრებით წყლის ფრინველთა საბინადროდ ვარგისი, ტერიტორიების შესახებ“ კონვენციის (რამსარის კონვენცია; საქართველო კონვენციის მონაწილე მხარეა 1996 წლიდან) ფარგლებში საქართველოს მიერ აღებულ ვალდებულებებთან.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, მომზადებული იქნა კანონის პროექტი „რიონის აღკვეთილის შექმნისა და მართვის შესახებ“, რომლის თანახმადაც სამტრედიის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე იქმნება ახალი აღკვეთილი 624 ჰექტარზე.

ა.ბ) კანონპროექტის მიზანი

კანონპროექტის მიზანია სამტრედიის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ახალი დაცული ტერიტორიის - რიონის აღკვეთილის შექმნა. აღკვეთილის ტერიტორია ძირითადად მოიცავს ზუთხისებრთა სახეობების ბუნებრივ პირობებში გასამრავლებლად აუცილებელ მდინარე რიონის სატოფო მონაკვეთს. რიონის აღკვეთილის შექმნა კრიტიკულად მნიშვნელოვანია საქართველოს წითელ ნუსხასა და ბუნების დაცვის მსოფლიო კავშირის (IUCN) გლობალურ წითელ ნუსხაში არსებული გადაშენების კრიტიკული საფრთხის წინაშე მყოფი ზუთხისებრთა სახეობების შენარჩუნების, დაცვისა და მათი სიცოცხლისუნარიანი პოპულაციების აღდგენისთვის.

ა.გ) კანონპროექტის ძირითადი არსი

კანონპროექტი შედგენილია “ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად. იგი შედგება 6 მუხლისგან, რომლებიც თანმიმდევრულად ასახავენ კანონპროექტის ძირითად დებულებებს.

კანონის პირველი მუხლით განსაზღვრულია კანონის რეგულირების სფერო.

კანონის მე-2 მუხლით განსაზღვრულია კანონის ძირითადი მიზნები და ამოცანები.

კანონის მე-3 მუხლით განსაზღვრულია რიონის აღკვეთილის მდებარეობა და ფართობი და საზღვრები.

კანონის მე-4 მუხლით განსაზღვრულია რიონის აღკვეთილის სახელმწიფო მართვა, კერძოდ რიონის აღკვეთილის მართვა განხორციელდება „დაცული ტერიტორიების სიტემის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-18 მუხლის საფუძველზე.

კანონის მე-5 მუხლი არეგულირებს რიონის აღკვეთილის შექმნასთან დაკავშირებული მიწათსარგებლობის, სასარგებლო წიაღისეულით და ნავთობისა და გაზის რესურსებით სარგებლობასთან დაკავშირებულ საკითხებს.

კანონის მე-6 მუხლი არეგულირებს კანონის ამოქმედების თარიღს.

ბ) კანონპროექტის ფინანსური დასაბუთება

ბ.ა) კანონპროექტის მიღებასთან დაკავშირებით აუცილებელი ხარჯების დაფინანსების წყარო
სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი თანხების ოდენობამ უნდა შეადგინოს 43,200 ლარი.

ბ.ბ) კანონპროექტის გავლენა ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილზე

კანონპროექტი არ იქონიებს გავლენას ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილზე.

ბ.გ) კანონპროექტის გავლენა ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილზე

სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი უნდა იქნას 43,200 ლარი. რიონის აღკვეთილის ტერიტორია სამართვად გადაეცემა აჯამეთის აღკვეთილის ადმინისტრაციას, რისთვისაც დამატებით საჭირო იქნება 1 უბნის უფროსი რეინჯერის, 1 ბუნებრივი რესურსების უფროსი სპეციალისტი და 3 რეინჯერი (ცხრილი №1).

აჯამეთის აღკვეთილის ადმინისტრაცია		
დასახელება	რაოდენობა	წლის ფონდი (ლარი)
შრომის ანაზღაურება:		
• უბნის უფროსი რეინჯერი	1	9,000
• რეინჯერი	3	25,200
• ბუნებრივი რესურსების უფროსი სპეციალისტი (იხტიოლოგი)	1	9,000
სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოსაყოფი მთლიანი თანხა		43, 200
უნიფორმები	4	3,000
ავტომანქანა	1	60,000
კატერი ბენზომძრავით	1	30,000
სარეინჯერო	1	40,000
სხვა აღჭურვილობა		7,000
დამატებითი თანხა		140,000

დამატებითი თანხა, 140,000 ლარის ოდენობით, გამოყოფილი იქნება ა(ა)იპ „კოლხეთის დაცული ტერიტორიების განვითარების ფონდის“ მიერ, რომელიც გამოყენებული იქნება ზემოთ აღნიშნულ ცხრილში მოცემული აღჭურვილობის დასაფინანსებლად.

ბ.დ) სახელმწიფოს ახალი ფინანსური ვალდებულებები

კანონპროექტის მიღება სახელმწიფოს მხრიდან ახალი ფინანსური ვალდებულებების აღებას არ ითვალისწინებს.

ბ.ე) კანონპროექტის მოსალოდნელი ფინანსური შედეგები იმ პირთათვის, რომელთა მიმართაც ვრცელდება კანონპროექტის მოქმედება

კანონპროექტი არ იქონიებს გავლენას იმ პირთათვის, რომელთა მიმართაც გავრცელდება კანონპროექტის მოქმედება.

ბ.ვ) კანონპროექტით დადგენილი გადასახადის, მოსაკრებლის ან სხვა სახის გადასახდელის ოდენობის განსაზღვრის წესი (პრინციპი)

კანონპროექტი არ ადგენს გადასახადს, მოსაკრებელს ან სხვა სახის გადასახდელს.

გ) კანონპროექტის მიმართება საერთაშორისო სამართლებრივ სტანდარტებთან

გ.ა) კანონპროექტის მიმართება ევროკავშირის დირექტივებთან

კანონპროექტი არ ეწინააღმდეგება ევროკავშირის დირექტივებს.

გ.ბ) კანონპროექტის მიმართება საერთაშორისო ორგანიზაციებში საქართველოს წევრობასთან დაკავშირებულ ვალდებულებებთან

კანონპროექტი არ ეწინააღმდეგება საერთაშორისო ორგანიზაციებში საქართველოს წევრობასთან დაკავშირებულ ვალდებულებებს.

გ.გ) კანონპროექტის მიმართება საქართველოს ორმხრივ და მრავალმხრივ ხელშეკრულებებთან და შეთანხმებებთან

კანონპროექტი არ ეწინააღმდეგება საქართველოს ორმხრივ და მრავალმხრივ ხელშეკრულებებს და შეთანხმებებს.

დ) კანონპროექტის მომზადების პროცესში მიღებული კონსულტაციები:

დ.ა) სახელმწიფო, არასახელმწიფო ან/და საერთაშორისო ორგანიზაცია/დაწესებულება, ექსპერტები, რომლებმაც მონაწილეობა მიიღეს კანონპროექტის შემუშავებაში;

ასეთი არ არსებობს.

დ.ბ) კანონპროექტის შემუშავებაში მონაწილე ორგანიზაციის (დაწესებულების) ან/და ექსპერტის შეფასება კანონპროექტის მიმართ, ასეთის არსებობის შემთხვევაში;

ასეთი არ არსებობს.

ე) კანონპროექტის ავტორი

ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის (WWF) კავკასიის პროგრამის ოფისი, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო.

ვ) კანონპროექტის ინიციატორი

საქართველოს მთავრობა.